

Civilutskottets betänkande 2023/24:CU3

Ändrade bestämmelser om arbetstid för vattenverksamhet

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i bl.a. miljöbalken.

Lagändringarna gör det möjligt att tillåta en arbetstid som överstiger tio år för att utföra arbeten för vattenverksamhet. En förutsättning för detta är att arbetena utgör ett led i en verksamhet som tillgodoser ett väsentligt samhällsintresse och av särskilda skäl inte kan slutföras inom tio år.

Om arbetstiden bestäms till mer än tjugo år, ska villkoren för återstående arbeten omprövas vart tjugonde år för att garantera att villkoren vid behov justeras så att verksamheten över tid kan bedrivas på bästa sätt utifrån miljöbalkens krav.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Behandlade förslag

Proposition 2022/23:61 Ändrade bestämmelser om arbetstid för vattenverksamhet.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden5

 Regeringens lagförslag5

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag7

 Propositionen7

Bilaga 2

Regeringens lagförslag8

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i miljöbalken,
2. lag om ändring i lagen (2018:1408) om ändring i miljöbalken,
3. lag om ändring i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:61 punkterna 1–3.

Stockholm den 17 oktober 2023

På civilutskottets vägnar

Mikael Eskilandersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mikael Eskilandersson (SD), Jennie Nilsson (S), David Josefsson (M), Leif Nysmed (S), Roger Hedlund (SD), Laila Naraghi (S), Lars Beckman (M), Denis Begic (S), Martin Westmont (SD), Anna-Belle Strömberg (S), Larry Söder (KD), Alireza Akhondi (C), Björn Tidland (SD), Katarina Luhr (MP), Jakob Olofsgård (L), Jennie Wernäng (M) och Isabell Mixter (V).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2022/23:61 Ändrade bestämmelser om arbetstid för vattenverksamhet. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Ingen motion har väckts med anledning av propositionen.

Utskottets överväganden

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag med ändrade bestämmelser om arbetstid för vattenverksamhet.

Propositionen

I propositionen konstaterar regeringen att enligt gällande regler i miljöbalken ska mark- och miljödomstolen i mål om tillstånd till arbeten för vattenverksamhet bestämma den tid inom vilken arbetena ska vara utförda, den s.k. arbetstiden, till högst tio år. Det har dock visat sig att vissa omfattande och komplexa verksamheter har behov av att utföra arbeten för vattenverksamhet under en längre tid än tio år. I sådana fall behöver ett nytt tillstånd sökas, vilket leder till att prövningen delas upp. Detta strider mot principen om att det ska göras en samlad prövning av en verksamhets totala miljöpåverkan. För att möjliggöra en sammanhållen prövning bör det därför enligt regeringen finnas möjlighet att i undantagsfall bestämma arbetstiden till en längre tid än tio år.

Mot den bakgrunden föreslår regeringen att arbetstiden för vattenverksamhet ska få överstiga tio år om arbetena utgör ett led i en verksamhet som tillgodoser ett väsentligt samhällsintresse och av särskilda skäl inte kan slutföras inom tio år.

Samtidigt anser regeringen att tillstånd som medger en lång arbetstid behöver omprövas i fråga om återstående arbeten för att garantera att villkoren vid behov justeras så att verksamheten över tid kan bedrivas på bästa sätt utifrån miljöbalkens krav. Regeringen föreslår därför även att en tillståndshavare som har ett tillstånd till arbeten för vattenverksamhet där arbetstiden har bestämts till en längre tid än tjugo år ska ansöka om omprövning av tillståndet i den del tillståndet avser återstående arbeten för vattenverksamhet. En ansökan om omprövning ska ha kommit in till tillståndsmyndigheten första gången inom tjugo år från det att tillståndsdomen fått laga kraft. Därefter ska en ansökan om omprövning lämnas in vart tjugonde år, till dess att arbetstiden har löpt ut. Vid omprövningen får tillståndsmyndigheten besluta om nya eller strängare villkor eller andra bestämmelser efter vad som är skäligt, så länge vattenverksamheten inte avsevärt försvåras.

Regeringen föreslår också vissa följdändringar av följande innebörd.

En ansökan om omprövning av tillstånd, i den del som avser återstående arbeten för vattenverksamhet, ska inte behöva innehålla en specifik miljöbedömning men ska, utöver en redogörelse för alla tillståndsbestämmelser och villkor som gäller för verksamheten enligt tidigare tillstånd, innehålla en

redogörelse för de arbeten som återstår för den tillståndsgivna vattenverksamheten.

En miljöorganisation ska få överklaga domar eller beslut som är resultatet av en omprövning av tillstånd i den del som avser återstående arbeten för vattenverksamhet. Rätten att överklaga ska dock inte gälla domar och beslut som rör Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Förvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

En tillståndshavare ska vid en sådan omprövning av tillstånd som avser återstående arbeten för vattenverksamhet vara skyldig att tillhandahålla den utredning och det underlag som behövs för prövningen. Mark- och miljödomstolen ska få förelägga tillståndshavaren att tillhandahålla den utredning som behövs. Föreläggandet ska få förenas med vite.

Frågan om ändring av en bygdeavgift eller allmän fiskeavgift ska få tas upp till prövning i samband med en sådan omprövning av tillstånd som avser återstående arbeten för vattenverksamhet.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion som går emot att riksdagen antar regeringens lagförslag. Lagförslagen bör därför antas av de skäl som anförs i propositionen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2022/23:61 Ändrade bestämmelser om arbetstid för vattenverksamhet:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:1408) om ändring i miljöbalken.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att 6 kap. 20 §, 16 kap. 13 § och 22 kap. 1 d, 2 a och 25 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 24 kap. 13 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.20 §¹

En specifik miljöbedömning ska göras i fråga om en verksamhet eller åtgärd som ska prövas

1. för ett tillstånd som avses i 7 kap. 28 a §, om det inte rör sig om brådskande åtgärder som är nödvändiga med hänsyn till skyddet mot allvarliga olägenheter för människors hälsa, eller

2. för ett tillstånd som avses i 9 eller 11 kap. eller för en tillåtlighet som avses i 17 kap., om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

En specifik miljöbedömning krävs inte för en sådan prövning som avses i 24 kap. 3, 5, 10, 13 eller 14 §.

En specifik miljöbedömning krävs inte för en sådan prövning som avses i 24 kap. 3, 5, 10, 13, 13 a eller 14 §.

16 kap.13 §²

Överklagbara domar och beslut om tillstånd, godkännande eller dispens enligt denna balk, om upphävande av skydd av områden enligt 7 kap. eller om tillsyn enligt 10 kap. eller i sådana frågor enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, får överklagas av en ideell förening eller en annan juridisk person som

1. har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen,

2. inte är vinstdrivande,

3. har bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år, och

4. har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd.

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller även om över-

Rätten att överklaga enligt första stycket gäller även om över-

¹ Senaste lydelse 2018:1407.

² Senaste lydelse 2018:1407.

klagandet enbart avser ett villkor eller en annan bestämmelse i domen eller beslutet och även om domen eller beslutet är resultatet av en prövning enligt 22 kap. 26 §, 24 kap. 2, 3, 5, 7, 10 *eller* 13 § denna balk eller en prövning enligt 7 kap. 13, 14 eller 16 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte domar och beslut som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

Den som vill överklaga med stöd av första eller andra stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna.

klagandet enbart avser ett villkor eller en annan bestämmelse i domen eller beslutet och även om domen eller beslutet är resultatet av en prövning enligt 22 kap. 26 §, 24 kap. 2, 3, 5, 7, 10, 13 *eller* 13 a § denna balk eller en prövning enligt 7 kap. 13, 14 eller 16 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Rätten att överklaga enligt första stycket gäller dock inte domar och beslut som rör Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt.

22 kap.

Lydelse enligt 2022:1100

Föreslagen lydelse

1 d §

En ansökan om omprövning eller om tillstånd att ändra en verksamhet ska innehålla en redogörelse för alla tillståndsbestämmelser och villkor som gäller för verksamheten enligt tidigare tillstånd.

Om ansökan avser ett ändringstillstånd enligt 16 kap. 2 a §, ska ansökan också innehålla

1. de uppgifter som behövs för att bedöma om ett sådant ändringstillstånd är lämpligt, och

2. en avfallshanteringsplan för utvinningsavfall när en sådan krävs enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 40 §.

Om ansökan avser en omprövning enligt 24 kap. 13 a § ska den också innehålla en redogörelse för de arbeten som återstår för den tillståndsgivna vattenverksamheten.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*2 a §³

Den som har tillstånd, dispens eller godkännande är vid prövning av frågor som avses i 24 kap. 3, 5, 8, 9 och 13 §§ skyldig att tillhandahålla den utredning om verksamheten och övriga förhållanden som behövs för prövningen. Mark- och miljödomstolen får förelägga denne att tillhandahålla den utredning som behövs. Föreläggandet får förenas med vite.

Den som har tillstånd, dispens eller godkännande är vid prövning av frågor som avses i 24 kap. 3, 5, 8, 9, 13 och 13 a §§ skyldig att tillhandahålla den utredning om verksamheten och övriga förhållanden som behövs för prövningen. Mark- och miljödomstolen får förelägga denne att tillhandahålla den utredning som behövs. Föreläggandet får förenas med vite.

25 §⁴

En dom som innebär att tillstånd ges till en verksamhet ska i förekommande fall innehålla bestämmelser om

1. den tid som tillståndet ska gälla,
2. verksamhetens ändamål, läge, omfattning, säkerhet och tekniska utformning i övrigt,
3. tillsyn, besiktning och kontroll såsom utsläppskontroll med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod,
4. skyldighet att betala ersättning eller att utföra skadeförebyggande åtgärder samt hur betalningen ska ske,
5. skyldighet att betala avgifter,
6. de villkor om utsläpp, begränsningsvärden och bästa möjliga teknik som
 - a) behövs för att anpassa tillämpningen av sådana föreskrifter om försiktighetsmått som har meddelats med stöd av denna balk, om föreskrifterna medger eller förutsätter en sådan anpassning, eller
 - b) annars behövs för att hindra eller begränsa skadlig påverkan på grund av föroreningar,
7. de villkor som behövs avseende hantering av kemiska produkter i verksamheten, om hanteringen kan medföra olägenheter för den yttre miljön,
8. de villkor som behövs om avfallshantering, återvinning och återanvändning, om hanteringen, återvinningen eller återanvändningen kan medföra olägenheter för den yttre miljön,
9. de villkor som behövs för att verksamheten inte ska medföra någon sådan försämring eller något sådant äventyr som avses i 5 kap. 4 § första stycket,
10. de villkor som behövs med avseende på hushållningen med mark, vatten och andra naturresurser,
11. de villkor som behövs med avseende på avhjälpande av miljöskada och ställande av säkerhet,

³ Senaste lydelse 2018:1407.

⁴ Senaste lydelse 2018:1407.

12. de villkor som behövs för att förebygga allvarliga kemikalieolyckor och begränsa följderna av dem för människors hälsa och miljön,

13. de villkor som i övrigt behövs för att skydda värdefulla natur- och kulturmiljöer eller för att förhindra annan skada på eller olägenhet för omgivningen,

14. den tid inom vilken anspråk i anledning av oförutsedda skador får framställas,

15. den förlust av vatten eller annat som en tillståndshavare enligt 31 kap. 22 och 23 §§ är skyldig att underkasta sig utan ersättning, och

16. rättegångskostnader.

Om tillståndet avser arbeten för vattenverksamhet, ska den tid *inom vilken* arbetena ska vara utförda anges i domen. Denna tid får *vara högst* tio år. I fråga om miljöfarlig verksamhet ska *det i domen* anges den tid *inom vilken* verksamheten ska ha satts igång.

Om tillståndet avser arbeten för vattenverksamhet, ska den tid *som* arbetena ska vara utförda *inom (arbetstid)* anges i domen. Denna tid får *överstiga* tio år *endast om arbetena utgör ett led i en verksamhet som tillgodoser ett väsentligt samhällsintresse och av särskilda skäl inte kan slutföras inom tio år*. I fråga om miljöfarlig verksamhet ska den tid *som* verksamheten ska ha satts igång *inom (igångsättnings tid)* anges i domen.

Mark- och miljödomstolen får överlåta åt en tillsynsmyndighet att besluta villkor av mindre betydelse.

Ytterligare bestämmelser om vad en dom i ett mål om vattenverksamhet och vattenanläggningar ska innehålla finns i 7 kap. 6 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

24 kap.

13 a §

En tillståndshavare som har ett tillstånd till vattenverksamhet där arbetstiden enligt 22 kap. 25 § andra stycket har bestämts till en längre tid än tjugo år ska ansöka om omprövning av tillståndet i den del tillståndet avser återstående arbeten för vattenverksamhet.

Ansökan om omprövning ska första gången ha kommit in till tillståndsmyndigheten inom tjugo år från det att tillståndsdomen fått laga kraft. Därefter ska en ansökan om omprövning lämnas in vart tjugonde år till dess att arbetstiden löpt ut.

Vid omprövningen får tillståndsmyndigheten besluta om nya eller strängare villkor eller andra

*bestämmelser efter vad som är
skäligt, så länge vattenverk-
samheten inte avsevärt försvåras.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1408) om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 22 kap. 25 § miljöbalken i stället för lydelsen enligt lagen (2018:1408) om ändring i den balken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt 2018:1408

Föreslagen lydelse

22 kap.

25 §

En dom som innebär att tillstånd ges till en verksamhet ska i förekommande fall innehålla bestämmelser om

1. den tid som tillståndet ska gälla,
2. verksamhetens ändamål, läge, omfattning, säkerhet och tekniska utformning i övrigt,
3. tillsyn, besiktning och kontroll såsom utsläppskontroll med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod,
4. skyldighet att betala ersättning eller att utföra skadeförebyggande åtgärder samt hur betalningen ska ske,
5. skyldighet att betala avgifter,
6. de villkor om utsläpp, begränsningsvärden och bästa möjliga teknik som
 - a) behövs för att anpassa tillämpningen av sådana föreskrifter om försiktighetsmått som har meddelats med stöd av denna balk, om föreskrifterna medger eller förutsätter en sådan anpassning, eller
 - b) annars behövs för att hindra eller begränsa skadlig påverkan på grund av föroreningar,
7. de villkor som behövs avseende hantering av kemiska produkter i verksamheten, om hanteringen kan medföra olägenheter för den yttre miljön,
8. de villkor som behövs om avfallshantering, återvinning och återanvändning, om hanteringen, återvinningen eller återanvändningen kan medföra olägenheter för den yttre miljön,
9. de villkor som behövs för att verksamheten inte ska äventyra möjligheterna att följa en miljökvalitetsnorm som avser vattenmiljön eller försämrade vattenmiljön i strid med ett försämringsförbud i en sådan norm,
10. de villkor som behövs med avseende på hushållningen med mark, vatten och andra naturresurser,
11. de villkor som behövs med avseende på avhjälpande av miljöskada och ställande av säkerhet,
12. de villkor som behövs för att förebygga allvarliga kemikalieolyckor och begränsa följderna av dem för människors hälsa och miljön,
13. de villkor som i övrigt behövs för att skydda värdefulla natur- och kulturmiljöer eller för att förhindra annan skada på eller olägenhet för omgivningen,
14. den tid inom vilken anspråk i anledning av oförutsedda skador får framställas, och

15. rättegångskostnader.

Om tillståndet avser arbeten för vattenverksamhet, ska den tid *inom vilken* arbetena ska vara utförda anges i domen. Denna tid får *vara högst* tio år. I fråga om miljöfarlig verksamhet ska *det i domen* anges den tid *inom vilken* verksamheten ska ha satts igång.

Om tillståndet avser arbeten för vattenverksamhet, ska den tid *som* arbetena ska vara utförda *inom (arbetstid)* anges i domen. Denna tid får *överstiga* tio år *endast om arbetena utgör ett led i en verksamhet som tillgodoser ett väsentligt samhällsintresse och av särskilda skäl inte kan slutföras inom tio år*. I fråga om miljöfarlig verksamhet ska den tid *som* verksamheten ska ha satts igång *inom (igångsättnings tid)* anges i domen.

Mark- och miljödomstolen får överlåta åt en tillsynsmyndighet att besluta villkor av mindre betydelse.

Ytterligare bestämmelser om vad en dom i ett mål om vattenverksamhet och vattenanläggningar ska innehålla finns i 7 kap. 6 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 15 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

15 §¹

På ansökan av länsstyrelse eller den avgiftsskyldige får mark- och miljödomstolen föreskriva den ändring av en bygdeavgift eller en allmän fiskeavgift som kan behövas med hänsyn till erfarenheterna av vattenverksamhetens verkningar eller till bestående hinder att utnyttja verksamheten i den avsedda omfattningen.

Frågan om ändring av en sådan avgift får även tas upp till prövning i samband med en omprövning enligt 24 kap. 5 eller 13 § miljöbalken eller enligt 13 eller 14 § detta kapitel.

Frågan om ändring av en sådan avgift får även tas upp till prövning i samband med en omprövning enligt 24 kap. 5, 13 eller 13 a § miljöbalken eller enligt 13 eller 14 § detta kapitel.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

¹ Senaste lydelse 2018:1421.